

Výročná správa o vykonávaní Operačného programu Kvalita životného prostredia za rok 2021 ZHRNUTIE PRE OBČANOV

Operačný program Kvalita životného prostredia (OP KŽP) je programovým dokumentom Slovenskej republiky pre čerpanie pomoci z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v oblasti ochrany a zlepšovania kvality životného prostredia, aktívnej adaptácie na zmenu klímy a podpory energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Investičná stratégia OP KŽP zahŕňa tri tematické ciele politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2014 – 2020, ktorými sú:

- Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov;
- Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika;
- Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch

a prispieva k ich dosiahnutiu.

Návrh OP KŽP bol schválený uznesením vlády SR č. 175 zo dňa 16. 4. 2014.

OP KŽP v jeho počiatočnom znení bol schválený rozhodnutím Európskej komisie zo dňa 28. 10. 2014.

V súčasnosti je platným znenie OP KŽP (verzia 12), ktoré bolo schválené rozhodnutím Európskej komisie C (2021) 7116 final zo dňa 28. 9. 2021: <https://www.op-kzp.sk/obsah-dokumenty/dokument-op-kzp-verzia-12-0/>.

Suma zdrojov EŠIF alokovaných v OP KŽP → takmer 2,83 mld. €, z toho:

KOHÉZNY FOND → takmer 1,724 mld. €,

EURÓPSKY FOND REGIONÁLNEHO ROZVOJA → takmer 1,109 mld. €.

OP KŽP pozostáva z **piatich prioritných osí**.

Najväčšou z hľadiska rozsahu podpory a finančného objemu je **prioritná os 1: Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry** s alokáciou 1,536 mld. €. Projekty v rámci tejto prioritnej osi podporujú rozvoj dostupnosti a kvality environmentálnej infraštruktúry ako jedného z faktorov ovplyvňujúcich úroveň rozvoja regiónov a životnú úroveň obyvateľstva. Tieto projekty sú zamerané napr. na zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych vôd a zásobovania bezpečnou pitnou vodou, monitorovanie stavu podzemných a povrchových vôd, podporu separovaného zberu komunálnych odpadov, výstavbu zariadení na recykláciu odpadov, vrátane biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov, na realizáciu opatrení na zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov, ako aj podporu prvkov zelenej infraštruktúry, na zníženie znečisťovania ovzdušia a zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží.

Na **prioritnú os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami** je vyčlenených 188 mil. €, ktoré slúžia na podporu projektov zameraných na zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy. Okrem preventívnych protipovodňových opatrení k nim patria vodozádržné opatrenia v sídlach, ktorých súčasťou je využitie prvkov zelenej infraštruktúry a prispievajú k zlepšeniu mikroklimatických podmienok obyvateľov miest alebo obcí.

V rámci **prioritnej osi 3: Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy**, na ktorú je určených 243,9 mil. €, sú podporované projekty zamerané napr. na zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí, zvýšenie efektívnosti manažmentu mimoriadnych udalostí, ako aj na sanáciu zosuvných území ovplyvnených zmenou klímy.

V rámci **prioritnej osi 4: Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch**, ktorej zdroje predstavujú takmer 787,77 mil. €, sú podporované projekty zamerané na zníženie energetickej náročnosti verejných budov, na zvyšovanie energetickej efektívnosti a využívania energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch, na podporu výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov, rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom, ako aj na zvyšovanie počtu miestnych plánov a opatrení súvisiacich s nízkouhlíkovou stratégiou.

Na **prioritnú os 5: Technická pomoc** je vyčlenených 77 mil. €.

IMPLEMENTAČNÁ ŠTRUKTÚRA OP KŽP

Riadiaci orgán	Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR)
Sprostredkovateľské orgány	Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) – implementácia projektov prioritnej osi (PO) 1, PO 2 a špecifického cieľa 3.1.2 v PO 3
	Ministerstvo vnútra SR (MV SR) - pre PO 3, špecifické ciele 3.1.1 a 3.1.3
	Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) – pre PO 4

Vyhlasovanie výziev a písomných vyzvaní

K 31. 12. 2021 bolo od začiatku programového obdobia **vyhlásených spolu 90 výziev a vyzvaní v celkovej sume 3,39 mld. €**, čo predstavuje 119,73 % alokácie OP KŽP. V roku 2021 bolo vyhlásených 8 výziev v celkovom objeme 191 mil. € za zdroj EÚ.

Príprava a vyhlasovanie výziev na predkladanie dopytovo orientovaných projektov vychádza z harmonogramu výziev na príslušný rok (rok n), ktorý riadiaci orgán spracováva k novembru predchádzajúceho roka a v prípade potreby ho priebežne aktualizuje.

OP KŽP je dopytovo orientovaný program, t. j. jeho implementácia sa uskutočňuje prostredníctvom projektov predložených žiadateľmi a na základe ich dopytu.

Veľký projekt – fázovaný (projekt, ktorého celkové výdavky presahujú 50 mil. €)

V rámci OP KŽP je implementovaný 1 veľký projekt, pričom ide o dofinancovanie II. fázy projektu „ČOV Sever“, ktorého I. fáza bola realizovaná z Operačného programu Životné prostredie. Projekt bol riadne ukončený.

Národné projekty (projekty s vopred vymedzeným predmetom, ktoré realizuje vopred určený subjekt)

V rámci OP KŽP je implementovaných 8 národných projektov, na národný projekt „Envirocentrum Dropie“ je vyhlásené vyzvanie a koncom roka 2021 bol schválený zámer národného projektu „Zelená domácnostiam III“. Finančný objem národných projektov predstavuje celkovo sumu 143,8 mil. € (EÚ zdroj), čo je približne 5 % z celkovej alokácie OP KŽP. Národné projekty v rámci OP KŽP teda iba dopĺňajú projekty predložené v rámci výziev, čo svedčí o dopytovo orientovanom charaktere programu.

Stav zazmluvnenia

Zazmluvnenie k 31. 12. 2021 dosahuje sumu 2,275 mld. €, čo predstavuje 80 % alokácie OP KŽP a celkovo bolo zazmluvnených už 2 317 projektov. V roku 2021 bolo zazmluvnených 463 projektov v hodnote 398,77 mil. €, čo predstavuje cca 14 % z alokácie OP KŽP.

Stav zazmluvňovania korešponduje s dopytom, resp. pripravenosťou žiadateľov a kvalitatívnou úrovňou nimi predkladaných žiadostí o nenávratný finančný príspevok a zároveň zodpovedá charakteru podporovaných projektov. Prevažná časť investícií v rámci OP KŽP sa týka projektov v oblasti environmentálnej infraštruktúry, ktoré si vyžadujú náročnejšiu a zdĺhavejšiu projektovú prípravu (vrátane majetkovo-právneho vysporiadania pozemkov a získania príslušných povolení), ako aj zložitejšie postupy verejného obstarávania.

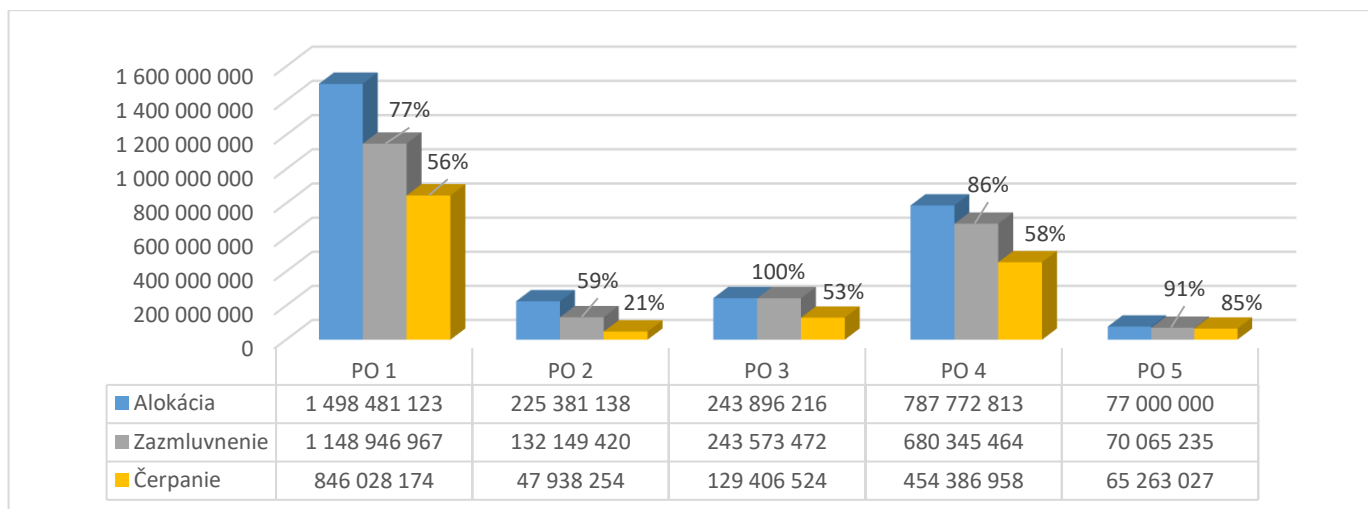
Do konca roka 2021 bolo podporených 1381 prijímateľov, t. j. došlo s nimi k uzatvoreniu zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku. Z toho v roku 2021 bolo podporených 358 prijímateľov (v prípade, ak prijímateľ v rámci OP KŽP uzavrel viac zmlúv o nenávratný finančný príspevok, je započítaný len raz). V rámci implementácie OP KŽP riadiaci orgán eviduje už 1 321 projektov, ktorých aktivity boli riadne ukončené.

Stav čerpania

Čerpanie na úrovni predložených žiadostí o platbu na Európsku komisiu k 31. 12. 2021 dosahovalo sumu 1,54 mld. €, čo predstavuje 54,48 % alokácie OP KŽP. V roku 2021 Certifikačný orgán deklaroval na Európsku komisiu výdavky

v celkovej sume 372 558 625,73 €, z toho za Európsky fond regionálneho rozvoja 181 639 999,65 € a za Kohézny fond 190 918 626 €. Nárast čerpania v porovnaní s rokom 2020 predstavoval 13,15 % z alokácie operačného programu.

Stav zazmluvnenia a čerpania (na úrovni predložených žiadostí o platbu na EK) v EUR

Napĺňanie merateľných ukazovateľov

Stav zazmluvnených hodnôt merateľných ukazovateľov programu korešponduje so zameraním vyhlásených výziev a dopytom, resp. pripravenosťou žiadateľov a dosahuje v priemere 84 % z cieľovej hodnoty na rok 2023. Skutočný (dosiahnutý) stav hodnôt ukazovateľov fyzickej implementácie programu zodpovedá času nevyhnutnému na riadnu implementáciu jednotlivých aktivít projektov a v rámci OP KŽP predstavuje v priemere 48 % z cieľových hodnôt na rok 2023. Dosahovanie hodnôt finančných ukazovateľov programu zodpovedá stavu finančnej implementácie OP KŽP, ktorá dosahuje 54,48 % čerpania z alokácie operačného programu.

Stav plnenia vybraných ukazovateľov:

Zvýšená kapacita pre zhodnocovanie odpadov: skutočný stav **166 176,5 t/rok**

Novovybudované kanalizačné siete: skutočný stav **748 km**

Zníženie produkcie emisií PM10: zazmluvnené **1 699 541,62 kg/rok**

Počet obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany: zazmluvnené **6 758 osôb**

Plocha hydrogeologicky preskúmaného územia: zazmluvnené **84 080 ha**

Plocha pokrytia územia zabezpečeného systémom včasného varovania: zazmluvnené **2 263 644,73 ha**

Zníženie konečnej spotreby energie vo verejných budovách: skutočný stav **26 405 341,93 kWh/rok**

Množstvo tepelnej energie vyrobenej v zariadení s využitím obnovit. zdrojov energie : skutočný stav **3 455,36 MWh/rok**

Komunikačné aktivity

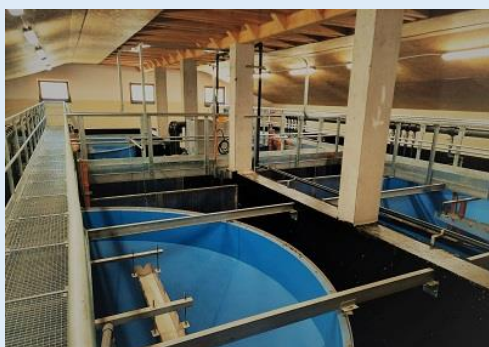
Komunikačné aktivity sa v roku 2021 kvôli pretrvávajúcej nepriaznivej epidemiologickej situácii a protipandemickým opatreniam v súvislosti s ochorením COVID-19 presunuli do „online sveta“. V rámci riadenej publicity sú pravidelne zverejňované oznamy na webových sídlach OP KŽP www.op-kzp.sk; MŽP SR www.minzp.sk; SAŽP www.sazp.sk; SIEA www.siea.sk a MV SR www.minv.sk, ako aj na sociálnej sieti Facebook (<https://www.facebook.com/opkzp/>). Zverejnené informácie sa týkali najmä vyhlásených výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, termínov informačných podujatí a vydaní riadiacich dokumentov. V prípade zverejňovania výziev riadiaci orgán využil aj formu **tlačových správ** prostredníctvom webového sídla MŽP SR. Za rok 2021 zverejnil 3 osobitné tlačové správy k výzvam s kódom OPKZP-PO2-SC211-2021-67, OPKZP-PO3-SC311-2021-70 a OPKZP-PO1-SC111-2021-72.

V roku 2021 riadiaci orgán pre OP KŽP spolu so sprostredkovateľskými orgánmi zrealizovali 5 informačných podujatí, ktorých sa zúčastnilo celkovo 336 účastníkov. MŽP SR, ako riadiaci orgán pre OP KŽP, zorganizoval 4 online informačné semináre k vyhláseným výzvam prostredníctvom platformy MS Teams - v júni k výzve č. 62 so zameraním na vodozádržné opatrenia v urbanizovanej krajine; v auguste k výzve č. 69 so zameraním na budovanie verejných kanalizácií, čistiarní odpadových vôd a súbežnú výstavbu verejných vodovodov a na konci novembra sa uskutočnil online informačný seminár k výzve č. 72 so zameraním na triedený zber komunálnych odpadov a doplnkovo k výzve č. 58 so zameraním na mechanicko-biologickú úpravu zmesových komunálnych odpadov, ktorý bol kvôli enormnému záujmu prihlásených účastníkov a na zabezpečenie bezproblémového chodu seminára v online priestore rozdelený do dvoch dní (s celkovým počtom 169 účastníkov). 1 informačný seminár zorganizovala SIEA, a to k vyhlásenej výzve č. 68 so zameraním na zníženie energetickej náročnosti verejných budov.

Riadiaci orgán pre OP KŽP za účelom efektívneho poskytovania informácií k aktuálnym výzvam prevádzkuje **infolinku** (+421 906 314 282), prostredníctvom ktorej záujemcovia získavajú odborné usmernenie k otázkam týkajúcich sa oprávnenosti žiadateľa, aktivít, výdavkov projektu, ako aj k spôsobu vyplňania žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku.

Informácie potenciálnym žiadateľom sú priebežne počas celého roka poskytované tiež písomne prostredníctvom zriadenej e-mailovej adresy: vyzvy.opkzp@enviro.gov.sk.

Príklady úspešne realizovaných projektov za rok 2021

Názov projektu: Šoporňa - rozšírenie kanalizácie a ČOV

Prijímateľ: Obec Šoporňa

Realizácia projektu: 08/2017-08/2021

Náklady projektu (zdroj EÚ): 5 866 971,70 €

Výsledky projektu: Rozšírenie kapacity čistiareň odpadových vôd, ako aj predĺženie kanalizačnej siete o ďalších 16,3 km prispeje k zlepšeniu životného prostredia a kvality života obyvateľov obce. Na kanalizáciu bude napojených minimálne 95% producentov odpadových vôd v aglomerácii, pričom čistiareň odpadových vôd bude spĺňať kvalitatívne a kvantitatívne požiadavky SR a EÚ na hodnoty výstupných ukazovateľov znečistenia splaškových vôd. Vybudovanie kanalizácie sa prejaví zlepšením biologických a mikrobiologických ukazovateľov recipientu – vodného toku Váh.

Názov projektu: Zníženie energetickej náročnosti budovy MŠ
Pri polícii, Trebišov

Prijímateľ: Mesto Trebišov

Realizácia projektu: 05/2017 – 12/2020

Náklady projektu (zdroj EÚ): 563 932,12 €

Výsledky projektu: Realizáciou projektu bolo dosiahnuté zníženie energetickej náročnosti budovy materskej školy (MŠ) v meste Trebišov, a to prostredníctvom realizácie komplexu opatrení. Zateplením obvodového plášťa, zateplením strešného plášťa, výmenou otvorových konštrukcií, modernizáciou elektroinštalácie a vykurovania došlo k níženiu potreby energie pre budovu o 151 293,34 kWh/rok, čo predstavuje zníženie potreby energie o 69,75%. Okrem úspory energetických zdrojov je doplnkovým efektom projektu aj vytvorenie modernejšieho a príjemnejšieho prostredia na predškolskú výchovu detí. Ved' aj prostredie, v ktorom dieťa trávi čas, ovplyvňuje jeho ďalší vývoj a vnímanie hodnoty životného prostredia.